

erdiko kaira

Okatxu, hegal egiten Ardi jendea, umorez hordi

Errebelazio handia egin behar dizugu, irakurle: ardiak existitzen dira. Benetakoak, ez autoen ipurdietako pegatinak. Eta itxaron, gehiago ere badago. Artzainak ere existitzen dira. Badakigu, sorpresa askotxo lerro gutxian. Eser zaitez, lasaitu. Eta har ezazu irakurtzeko zerbait, komiki bat, adibidez. Okatxu, hegal egiten duzu aukera polita shockari aurre egiteko: axuri baten bizitzako lehen urtea kontatu dute Asisko Urmenetak, Mattin Irigoienek eta Adur Larreak, beste hainbat lagunekin batera.

GORKA BEREZIARTUA

Argazkia: Dani Blanco

TELEFONOAK jo zuen. Euskal Herriko Artzainak elkartetik ziren deika, proposamen batekin. Euren lana, artzaintza, manera modernoz ezagutzera emateko gogoia zeukatela, komiki baten bitartez, eta ea Urmeneta eta Irigoien prest al zeuden.

Hura izua Asiskok hasieran. Ez, ez da artzainen beldur, prefosta; baina ikara ematen dio “komiki” hitza ezelango didaktismorekin uztartzeak, eta burura datorcion lehen irudia komiki pedagogikoa da, museoko pieza. Izerdi hotzeko amesgaiztotan ikusten du bere

lanetako bat fabrikatik apalera bidean, ikastolaren bateko ariketa aspergarrietan (asko jota) erabili ostean.

Egun txarra, bistan denez. Ze, biharamunerako, mamu guztiak kolpean uxatu eta pentsatu du koordenatu jakin batzuetan, lanbide batekin lotuta, umorezko komikia egitea ere posible dela. Pentsatu eta egin. Berehala lanean hasiko dira Urmeneta marrazkilaria, Irigoien gidoilaria eta Larrea kolorista.

Artzainek ez dute derrigorrezko eskakizun bat besterik: Okatxu axuriak behar du



Aurkezpena Lurraman

Urriaren 25ean aterako da plazara *Okatxu, hegal egiten*. Baionan izango da, Elkar Megadendan, goizeko 11etan. Lekua eta data ez dira ausaz aukeratu: Lurrama azokarekin bat eginez aurkeztuko da albuma. Ezin zuen bestela izan, artzaintzari hain lotua dagoen komikia izanda.

izan istorioko protagonista. Gainontzean, bidea libre. Eta Irigoienek, gidoia idazten hasita, asko estimatu du eskuak loturik ez edukitzea. Lekua zehaztu du aurrenena: Garazi inguruko bortu bat. Gero, istorioa zedarrizteari ekin dio: uda heldzearekin batera, bortu hartara joango da Okatxu, bizia deskubritzen hastera.

Artaldea jendarte

Moda-modako hitza erabiltzearen, glokala da *Okatxu, hegal egiten*. Abiapuntu lokala duen istorioa, baina globo osoak gozatzeko modukoa. Okatxu badelako inozentzia galtzen duen gaztearen metafora ere. Askatasuna zer den jakitearekin bat, zaharren heriotza ezagutuko du, baita mendiarekin loturiko iruditeria ere.

Albuma ez da ardiei buruz bakarrik ari: artaldean badaude abere otzanak, baina baita ostikoka ari direnak ere; badira ardi beltzak; badira marroak; badira aitzinean doazenak, eta, nola ez, beti nagusiaren ondotik ibili behar duten milikariak. Kendu artilea eta jantzi kaleko arropaz: edozein herritan topa daitezkeen pertsonaiak dira.

Egileak hasiera-hasieratik aritu dira jolasean mendiaren ikuspegi idealizatuarekin, egiazko Euskal Herria hura dela dioen iritzi bukolikoarekin. Hautsi egin nahi zituzten hainbat topiko eta horretarako, pertsonaia bitxi franko paratu dute istorioan. Zuberoako kanta zaharretako hartz erasokorraren orde, komikian beti beldur den piztia ageri da; *Okatxu*-ko saiak ezin die kabalei eraso, espeziearen eboluzio bitxi bat tarteko, lepoan zintzari salataria jaio zaiolako; eta badira artaldearen antzera garraiatzen dituzten gizakiak ere, ardiak eurak baino otzanago.

Okatxu Skywalker

Geruza anitzeko komikia, azaletik leituta entretengarri, sakonago begiratzeko gonbita egiten du. Inozentea irudi dezake hasieran, Okatxuk ez baitu ulertzen zer gertatzen den bere inguruan. Baina momentu batean, *Star Wars*eko eszena hartan Darth Vaderrek Luc



Asisko Urmeneta, Adur Larrea, Mattin Irigoien eta Kepa Altonaga argazki-saioan ere umorez hordi.

Skywalkerri nola, halaxe esango dio egia txakur batek: “Artzaina ez dun hire aita”.

Mota guztietako erreferentziak erabiltzen dituen lana izanda, Urmenetak dio euskaratik eta euskaraz sortu eta garatu dutela proiektua. Eta euskal artzaina erretratatzeko moduan igartzen da: ez da heroia, ezta anti-heroia ere; folklokeriak bazterrean utzita egindako potreta da, artzainen arteko harreman humanoetan barneratzeko egindako saioa. Ez edozein artzain gainera. Gaur egun goak dira liburuan ageri direnak, bizirik baita ofizioa, eta euskaraz. Irigoienek txikitatik izan du horren ezaguera, hortik pertsonaien euskara ez izatea batua. “Koherentzia aldetik nik ez nuen egiten ahal istorio bat hori tradituz, mundu hori, hizkera hori”.

Think tank bat komikiaren zerbitzura

Liburuko euskara Euskal Herri osorako homologagarri izateko eta era berean artzainek beren burua islatuta ikusteko, asko eztabaidatu dute. Laguntza ere eduki ordea, Kepa Altonaga prest



egon baita hasieratik hizkuntz-etzabaidetan ararteko lanak egiteko. Ahalik eta euskara “ekumenikoena” bilatu dutela dio eta, hasierako gidoiarekin alderatuta asko aldatu al den galdetuta, Irigoieni begira, irribarrez dio, batzuen ustez baietz, baina ezetz, ez gehiegi. Irigoienek, ondotik: “Komikia transgresiorako tokia da [barre egin dute gainontzekoek] eta hori ondo etorri zaigu ez sobera aldatzeko”.

Altonaga ez da *Okatxuren* egileek izan duten aholkulari bakarra. Liburua hiru lagunek sinatzen badute ere, komikiak *think tank* oso bat eduki du atzean: Euskal Herriko Artzainak, ARGIA eta Kukuxumusuko ordezkariak, nor bere esparruan, komikilariekin lan egin dute.

Koldo Aiestaran, Kukuxumusuren abentura abiatu zutenetako bat, artikulu hau egiteko espontaneoki osatu den mahai-inguruan izan da. Okatxu ez baita hutsetik sortua: Iruñeko enpresak bere kamiseten bidez

Gaur egungo artzainak dira liburuan azaltzen direnak, bizirik baita ofizioa, eta euskaraz

mundu osoan zabaldua du irudia aspaldian. Interpretazio librexeagoa egin du Ürmენტak, eta Iruñeko enpresa hasieratik egon da proiektuan. Aiestaranen esanetan, merkatura-

tu zituazten lehenengo kamisetetik, behiarekin batera, ardia animalia enblematikoa izan da. Gainera, bat egiten dute komikiak eta Kukuxumusuk puntu batean: biek erabiltzen dituzte animaliak pertsonen portaerak erakusteko.

Eta batez ere, umorea barra-barra

Umorea da, duda gutxi, komikiaren zutabe nagusia. Umorea anitza, batzuetan autoerreferentziala (artzainaren eta Hegoaldeko bi mendizaleen arteko solasaldi ezinezkoan, adibidez), bestetan oso grafikoa (Okatxu artzainaren hankartean esne bila hastean), baita inoiz umore beltza ere. Elkarrizketatu bitartean eta argazkisaioan ere barrea da nagusi. “Maite ditugun gauza guztiak trufatu ditugu” dio Irigoienek. Orain, irakurleen barreen txanda da. ■

ZIO

● ZIENTZIA
● IRAKURLE
● ORORENTZAT

Euskal Herriko Unibertsitateko Euskara Zerbitzuak 2003an abiarazitako ekimena da ZIO (Zientzia Irakurle Ororentzat). Bizkaiko Foru Aldundiaren laguntzari esker urterik urte osatuz doa ZIO bilduma.

Zientziara hurbiltzeko liburu erakargarri eta erabilgarriak eskainiz, euskara eta jakintza uztarturik jartzen dira edonoren esku.



gure artean euskaraz

Universidad del País Vasco Euskal Herriko Unibertsitatea

BFA DFB Bizkaiko Foru Aldundia Deputación Foral de Bizkaia

BIZKAIA BIZIA